

VẺ ĐẸP THẾ GIỚI NHÂN VẬT TRONG THƠ THIẾU NHI CỦA NHÀ THƠ VÕ QUẢNG

NGUYỄN THỊ THẮNG*

Ngày nhận bài: 07/09/2017; ngày sửa chữa: 17/09/2017; ngày duyệt đăng: 20/09/2017.

Abstract: Deeply attached to children world from the very first days of writing career Vo Quang has drawn a lively natural flower world - the world of lovely carefree animals in his flourish poems. The vivid world of characters is the road for children to explore new, interesting lessons, which helps them grow up with love of nature, people and belief in life.

Keywords: Character world, children poems, Vo Quang.

Gần bó sâu đậm với thế giới tuổi thơ từ những ngày đầu của sự nghiệp sáng tác văn học thiếu nhi, Võ Quảng đã dành hết tài năng, tâm hồn và tình yêu thương trực đối với trẻ thơ trên những trang viết của mình. Nhà thơ đã từng tâm sự: "Hãy dành cho con trẻ những gì đẹp đẽ và tinh khiết nhất ngay từ khi trẻ bước vào đời" [1; tr 33]. Điều này đã được ông thể hiện một cách sáng tạo, giàu giá trị nghệ thuật qua thế giới nhân vật phong phú, đa dạng mà hết sức gần gũi với tuổi thơ của các em thiếu nhi. Giống như những người bạn của trẻ thơ, các nhân vật trong thơ Võ Quảng giúp các em khám phá vẻ đẹp của cuộc sống mỗi ngày qua những điều bình dị, thân thiết nhất. Tìm hiểu thế giới nhân vật qua những bài thơ viết cho thiếu nhi của Võ Quảng, người đọc (đặc biệt là các bạn nhỏ) thường bị cuốn hút bởi những hình ảnh quen thuộc nhưng lại mang vẻ đẹp riêng, sức sáng tạo mới, đầy vẻ tươi mát, trẻ thơ, tạo nên ấn tượng sâu đậm, khó phai mờ.

1. Thiên nhiên hoa cỏ đầy sức sống

Thơ Võ Quảng nổi bật những rung động chân thật và sâu sắc của nhà thơ về thiên nhiên, cảnh sắc bốn mùa. Mỗi mùa trong thơ ông đều hiện lên với vẻ đẹp đặc trưng, mang những nét điển hình nhất. Đó là cái háo hức, ngạc nhiên bồng tênh của mầm non chọt nhận ra vẻ đẹp, sự đổi thay của đất trời khi mùa xuân đến: *Mầm non mắt lim dim/Có nhìn qua kẽ lá/Thấy mây bay hời hợt/Thấy lát phát mưa phùn/Rào rào trện lá tuôn/Rải vàng đầy mặt đất (Mầm non)*.

Còn mùa hè, vẫn là miêu tả bông sen quen thuộc, nhưng ta cảm nhận trong từng chuyển động của bông sen có hơi thở của sự sống, của tình yêu mà nhà thơ dành cho các em thiếu nhi, luôn muốn đem đến cho các em vẻ đẹp bình dị, vui tươi nhất của cuộc sống trẻ thơ: *Hoa sen sáng rực/Như ngọn lửa hồng/Một chú bọ nông/Mải mê đứng ngắm/Nước xanh thăm thẳm/*

Lông lộng mây trời/Một cánh sen rơi/Rung rinh mặt nước (Cổ một chỗ chơi).

Điều lạ lùng là nhà thơ miêu tả bông hoa sen tàn, cánh sen rơi xuống mặt hồ nhưng người đọc không cảm thấy sự tàn tạ của thiên nhiên. Ngược lại, bằng những rung động chân thật của một tình yêu thiên nhiên quê hương, Võ Quảng đã gieo vào lòng trẻ thơ những cảm nhận về một thiên nhiên tươi tắn, gần gũi, sinh động, đầy sức sống. Trong khu vườn thơ thiên nhiên của nhà thơ, mỗi một loài cây, loài hoa dù nhỏ bé nhất đều mang trên mình một vẻ đẹp riêng, một sức sống mãnh liệt nhất: *Hoa cải li ti/Đóm vàng óng ánh/Hoa cà tím tím/Nôn nuốt hoa bầu/Hoa ớt trắng phau/Xanh lơ hoa đỏ/Cà chua vừa đỏ/Đỏ mọng trĩu cành/Xanh ngắt hàng hành/Xanh lơ cải diếp... (Ai cho em biết)*.

Tình yêu hồn nhiên và thắm thiết thế giới cỏ cây đã đem đến trang thơ Võ Quảng những cảm xúc dạt dào, sự sống vui tươi trong sự sinh sôi, nảy nở.

Điều đặc biệt trong thơ Võ Quảng là nhà thơ rất chú ý miêu tả các loài cây cỏ mới bắt đầu sự sống. Thế nhưng, sức sống ấy thật là mãnh liệt. Có một "Mầm non nho nhỏ/Còn nằm ép lạng im" vậy mà khi đất trời vừa chuyển mình sang xuân, nó cũng vui vẻ, hăng hái vươn mình lớn dậy góp vẻ đẹp tươi xanh vào bức tranh mùa xuân ấm áp: *Vội bật chiếc vỏ rơi/Nó đứng dậy giữa trời/Khoác áo màu xanh biếc... (Mầm non)*. Nhà thơ kì công quan sát, miêu tả từng chi tiết, động thái nhỏ nhất để trẻ thơ thấy rõ quá trình phát triển kì diệu của sự vật: *Cái cọng trắng muốt/Nở hai lá mầm/Cái chồi xanh xanh/Hé nhìn bỡ ngỡ... (Cây đỗ)*.

Đọc bài thơ, người đọc vừa thấy sự phát triển của cây đỗ lại vừa thấy dường như đằng sau bức tranh ấy

* Trưởng Cao đẳng Sư phạm Bắc Ninh

có bóng dáng quá trình phát triển của các bé thơ trong cuộc sống hằng ngày. Các em cũng như cây đỗ kia mỗi ngày lớn lên là thêm một ngày khám phá những điều kì thú của cuộc sống qua con mắt ngỡ ngàng, tò mò, đầy hứng khởi. Với tình yêu rộng mở đối với thế giới thiên nhiên cây cỏ, Võ Quảng đã thổi hồn vào vạn vật xung quanh các em thiếu nhi, đem đến cho thiên nhiên sức vươn lên khỏe khoắn, dường như không một sức mạnh nào có thể gây trở ngại: *Nắng mới tung bùng/Tôi vươn cao vút.../...Cò, Vạc báo nhau/Ồ, tre chóng lớn! (Măng tre).*

Chính sức sống mãnh liệt đã đem đến sự sống vui tươi mỗi ngày cho măng tre. Và mỗi ngày lớn lên là mỗi ngày mầm cây ấy đem đến cho thế giới xung quanh những ngạc nhiên thú vị đến sững sờ, đột ngột như chính các em thiếu nhi mỗi ngày lớn lên là một ngày thêm đong đầy tình yêu, những bất ngờ, ngạc nhiên cho cha mẹ và người thân.

2. Thế giới loài vật ngộ nghĩnh, đáng yêu

Viết cho trẻ thơ, Võ Quảng cũng đặc biệt chú ý đến các loài vật xung quanh các em. Đó là những con gà, con vịt, con mèo, con chó, trâu, bò, lợn... hay những loài chim mà các em vẫn nhìn thấy hàng ngày như: chào mào, chim khuyên, cò, vạc, vàng anh, bói cá, bồ nông... Mỗi bài thơ của Võ Quảng giống như một bức tranh nhỏ nhắn, xinh xắn khắc họa chân dung sinh động về một con vật ngộ nghĩnh, đáng yêu. Đó là chị gà mái hoa bống nhiên đôi tính đối nết khi nháy ổ: *Bống mái hoa đối nết/Cái đầu nó nghếch nghếch/Cái cổ nó thon thót/Nó kêu: tốt, tốt, tốt! (Gà mái hoa).*

Trong bài thơ ĐƯỢC! ĐƯỢC! vẫn là dáng vẻ mũm mĩm quen thuộc mà chúng ta thường thấy về những chú lợn, nhưng bằng việc sử dụng các từ láy miêu tả hành động, dáng điệu, nhà thơ đã làm cho chú lợn trong thơ của mình trở nên đặc biệt đáng yêu: Lưng mày múp míp/Mắt mày béo híp/Đuôi mày ngúc ngoắc/Miệng mày nhóp nhép... Mũi mày hít hít/Ụt ịt! Ụt ịt!

Còn con trâu mộng thì: Da đen bóng loáng/Ưc rộng thênh thang/Đôi sừng vênh vênh/Chóp sừng nhọn hoắt (Con trâu mộng).

Và các con vật nhỏ bé như chấu chàng, ếch, nhái, chuột... cũng đi vào trong thơ Võ Quảng với những hành động ngộ nghĩnh, nổi bật đặc trưng của loài: *Bống cạc, cạc, cạc (Cổ tiếng đàn vịt)/Chú chấu chàng/Như tia chớp/Vụt xuống nước/Biến đâu mất!*

Hay là anh đom đóm với chấm sáng bé nhỏ quen thuộc với trẻ em nông thôn cũng hiện lên trang thơ Võ Quảng như một người lao động chuyên cần, đầy trách nhiệm: *Mặt trời gác núi/Anh đóm chuyên cần/Lên đèn đi gác, công việc của anh*

thật cao cả: *Đi gác suốt đêm/ Lo cho người ngủ. Trong chuyến đi đó, đom đóm đã khám phá ra biết bao điều lạ ở cuộc sống xung quanh mình: *Bờ tre rèm rủ/Yên giấc cò con/Một đàn chim non/Trong cây nổi ngáy/Ao không động đậy/Lau lách ngủ yên (Anh đom đóm).**

Những con vật trong thơ Võ Quảng đa dạng, phong phú từ trong nhà đến ngoài thiên nhiên, từ trên trời xuống mặt đất... tất cả đều hồn nhiên, ngộ nghĩnh, rất phù hợp với tâm lí trẻ em. Đó là một chú bê con: *Con bê lông vàng/ Cổ loang màu trắng/Bước đi liến thoắng/ Miệng cứ: bê... ê...! Bê con đi tìm mẹ: *Đi vào vườn ớt/Nhìn sau, nhìn trước/Đi qua vườn cà/Đi vào, đi ra. Nó tìm mãi không thấy mẹ đâu lại bị vấp cọc ngã lăn kènh ra rồi nó: *Thấy cái hoa nở/Nó bước lại gần/Nó đứng tần ngần/Mũi kè, hít hít (Con bê lông vàng).***

Đó là những con vịt háu ăn, kéo nhau xếp hàng xung quanh chuồng lợn lên tiếng đòi: *Mau chia cám! Chia cám!* Hay là một chú chó vàng tinh nghịch, thấy cái gì cũng sửa cũng trêu, rồi trêu đúng tổ ong bị đốt cho sưng hết cả mặt. Đó còn là các con vật Thỏ, Nai, Vạc trong bài đồng dao *Mời vào* chúng chưa hề quen nhau mà hết sức thân thiện trong tình hiếu khách: - *Cốc, cốc, cốc!/Ai gọi đó?/Tôi là Thỏ/Nếu là Thỏ cho xem tai/- *Cốc, cốc, cốc, cốc! Ai gọi đó?/Tôi là Nai/Thật là Nai cho xem gạc/- *Cốc, cốc, cốc! Ai gọi đó?/ Tôi là Vạc/Đúng là Vạc cho xem chân.***

Bằng nghệ thuật nhân hóa độc đáo, quen thuộc với trẻ thơ, Võ Quảng đã thổi vào các loài vật vô tri ấy tâm tính của con người, của trẻ thơ, khiến chúng trở nên thật đáng yêu, gần gũi, gần bó với các em, luôn được các em yêu quý.

3. Thế giới nhân vật hồn nhiên và những bài học hấp dẫn, mới lạ về cuộc sống

Xây dựng thế giới nhân vật ngộ nghĩnh, hồn nhiên, đầy sức sống trong thơ, Võ Quảng không chỉ dừng lại ở việc miêu tả, tái hiện sống động đặc điểm của sự vật hiện tượng. Điều đặc biệt làm cho thơ Võ Quảng luôn cuốn hút người đọc và làm mê đắm tâm hồn các em thiếu nhi bởi nhà thơ đã gửi vào các nhân vật ngộ nghĩnh như trẻ thơ ấy sự sống hồn nhiên, mới mẻ như chính các em mỗi ngày lớn lên, khám phá bao điều thú vị của cuộc đời. Khắc họa một thế giới đa dạng, đông đúc các nhân vật từ cỏ cây, hoa lá, chim chóc đến biết bao loài vật trên cạn, dưới nước,... Võ Quảng đã tài tình sáng tạo nên một thế giới bầu bạn thân thiết của các em thiếu nhi. Những người bạn ấy đến với các em, cùng các em say sưa tìm hiểu về đẹp thế giới cây cỏ tự nhiên, đất trời và muôn loài, giúp các em mỗi ngày một lớn lên cả về trí tuệ và tâm hồn.

Những bài thơ của Võ Quảng không chỉ vẽ ra những bức tranh tươi đẹp về thiên nhiên, tạo vật mà qua mỗi trang thơ, mỗi nhân vật quen thuộc, nhà thơ còn đem đến cho các em thiếu nhi những bài học bổ ích về cuộc sống, giúp các em khám phá vẻ đẹp của thế giới xung quanh. Đó là bài học về màu sắc của tự nhiên, hoa cỏ trong bài thơ ***Ai cho em biết*** hay bài ***Các màu sắc quý***: *Mờ ảo tung bồng/Thêm nhiều sắc lạ: Hoa hòe, cánh trả/Cổ vịt, thanh thiên/Lá mạ, hoa hiên/Cánh sen, hoa lí...*

Bằng những chi tiết hài hước, dí dỏm, cách nhân hóa mới lạ, ví bốn mùa xuân, hạ, thu, đông như bốn người lính gác, lao động cần cù, chăm chỉ, Võ Quảng đã cho các em thiếu nhi thấy đặc trưng nổi bật trong bức tranh bốn mùa của tự nhiên qua bài thơ ***Bốn người***: Người thứ nhất: *Vươn vai lên trước/Rải khắp đất trời/Chôi lọc xanh tươi/Sắc màu rực rỡ*; Người thứ hai: *Giục chim làm tổ/Nhuộm lục cánh đồng/Thấp đổ hoa vòng/Thổi bùng lưới lửa*; Người thứ ba: *Đơm cành trĩu quả/ Nhuộm đỏ rừng cây/Thổi lá vàng bay/Pha hồ nước biếc*; Người thứ tư: *Giăng mây mù mịt/Vật trụ cành bàng/Rải khắp non ngàn/Mưa phùn gió bắc...*

Trong bài thơ *Ai cho em biết*, bằng câu hỏi tu từ tự nhiên, giản dị nhà thơ đã giúp các em phát hiện ra rằng có được cái đẹp của thiên nhiên đất trời cho các em chiêm ngưỡng hàng ngày chính là nhờ vào bàn tay lao động, vun xới của con người, của bố mẹ, những người thân yêu xung quanh các em: *Vườn em trở đẹp/Đẹp vào độ Tết/Đẹp chẳng nào ngớ/Có phải đẹp nhờ/Mẹ em vun xới?...*

Hay như bài thơ *Ai dậy sớm* thân quen đối với nhiều thế hệ thiếu nhi: *Ai dậy sớm/ Bước ra nhà/Cau ra hoa/Đang chờ đón!/Ai dậy sớm/Đi ra đồng/Cả vùng đông/Đang chờ đón!/Ai dậy sớm/Chạy lên đồi/Cả đất trời/Đang chờ đón!* Lời thơ mộc mạc, giản dị như kể chuyện tâm tình đã gieo vào ý thức các em những lợi ích của việc dậy sớm, những quà tặng của thiên nhiên, đất trời và con người cho những người biết dậy sớm, chăm chỉ học hành, lao động, ăn ở sạch sẽ, chăm tập thể dục... Những bài học nhà thơ đem đến cho các em không cứng nhắc, không phải là lời “giáo huấn” khô khan mà ngược lại nó hết sức tự nhiên, như lời thủ thỉ, tâm tình, rất giàu nhạc điệu, nên dễ đi vào lòng người, khiến các em dễ thuộc, nhớ lâu.

Đọc thơ Võ Quảng viết cho thiếu nhi, người đọc cảm nhận một hơi thơ bình dị, chân thật mà giàu hơi thở cuộc sống. Thế giới nhân vật đa dạng được dệt nên như một khu vườn bách thảo và bách thú, khiến cho mọi trẻ em đều say mê và yêu thích. Thơ Võ Quảng mang đến cho các em thiếu nhi những rung cảm tinh

tế, nhẹ nhàng trước khung cảnh quen thuộc mà các em đang sống. Qua thế giới thấm tươi và sinh động của cỏ cây hoa lá, những con vật bé nhỏ, nhà thơ đã dạy cho các em cách quan sát và khám phá cuộc sống một cách độc đáo, rất riêng biệt trong sinh hoạt hàng ngày, từ đó làm nảy sinh trong các em lòng tin yêu cuộc sống, nuôi dưỡng ước mơ, khát vọng lớn lên mỗi ngày. Cảm nhận sâu sắc về đẹp thế giới nhân vật trong thơ Võ Quảng là con đường hữu hiệu nhất giúp giáo viên tiểu học, mầm non trở thành người bạn đồng hành của trẻ thơ trên hành trình khám phá những sáng tạo mới mẻ trong thế giới nghệ thuật và tình yêu con người mà nhà thơ đã dành cho các em qua mỗi trang viết. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Lã Thị Bắc Lý (2003). *Giáo trình Văn học trẻ em*. NXB Đại học Sư phạm.
- [2] Nhiều tác giả (2016). *Tài liệu học tập một số học phần đào tạo giáo viên trình độ cao đẳng ngành Giáo dục tiểu học, Văn học, Tiếng Việt thực hành*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [3] Nhiều tác giả (2004). *Giáo trình Lí luận văn học* (tập 1 và tập 2). NXB Đại học Sư phạm.
- [4] Phương Lựu (chủ biên, 2003). *Lí luận văn học*. NXB Giáo dục.
- [5] Lê Ngọc Trà (2005). *Lí luận và văn học*. NXB Trẻ.

Tổ chức dạy học khái niệm,...

(Tiếp theo trang 76)

- [4] Bộ GD-ĐT (2017). *Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể*.
- [5] Bộ GD-ĐT (2015). *Tài liệu tập huấn: Kỹ năng xây dựng và tổ chức các hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong trường trung học*.
- [6] Bernd Meier - Nguyễn Văn Cường (2014). *Lí luận dạy học hiện đại - Cơ sở đổi mới mục tiêu, nội dung và phương pháp dạy học*. NXB Đại học Sư phạm.
- [7] Hoàng Chúng (1997). *Phương pháp dạy học Toán ở trường phổ thông trung học cơ sở*. NXB Giáo dục.
- [8] Tưởng Duy Hải (Tổng chủ biên) - Nguyễn Thị Hằng (Chủ biên) - Ngân Văn Kỳ - Nguyễn Thị Mai - Nguyễn Thanh Hương - Lê Thu Trang - Dương Thị Phương Thảo - Trịnh Thị Hà - Vũ Thị Thanh Nga - Vương Hồng Hạnh - Nguyễn Hồng Liên - Phạm Quỳnh (2017). *Hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong các môn học, các lớp 6, 7, 8, 9*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [9] Nguyễn Thị Liên - Nguyễn Thị Hằng - Tưởng Duy Hải - Đào Thị Ngọc Minh (2016). *Tổ chức hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong nhà trường phổ thông*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [10] David A. Kolb (2015). *Experiential Learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.